

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petiti vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane petiti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Ne čakajmo!

Tudi za gibanje strokovnih organizacij, saj smo to že večkrat omenjali, ustvarja vojni čas s svojimi socialnimi, gospodarskimi in političnimi spremembami marsikatera nova dejstva. Nihče ne dvomi več, da bo najbrže treba prilagoditi ta elastična organizacijska telesa, njih obliko, njih metode, njih ustavo spremeniti in izpopolniti po potrebi novih razmer. Kakor očitno in brez pridržka priznavamo to možnost, tako jasno pa tudi uvidevamo, da ta vojna ni ničesar prinesla, kar bi bilo utegnulo oslabiti kapitalizem. Prav nasprotno se vrši. V nešteti primerih smo opazili in mnogo slučajev tudi navedli že v našem listu, kako ogromno in hitro se krepi kapitalizem. Ojačeni kapitalizem pa zahteva s stališča delavcev tudi trdnejšo podlago za strokovne organizacije in razširjeno delovanje, ki bo krepilo bojevitost delavstva in ga vzgojevalo naravno v razrednem boju, a obenem tudi omogočila delavnost naših organizacij. Predvsem moramo imeti pred očmi: napram jačjemu kapitalizmu moramo imeti tudi krepkejšo strokovno organizacijo.

V ta namen so potrebna preddela, ki jih ne smemo opustiti ali pa zamuditi. V prvi vrsti se krepi strokovne organizacije s pridobivanjem novih članov. Delo za pridobivanje novih članov je bilo med vojno nekoliko težavno, toda nemogoče ni bilo, in danes je lažje, ker se je vojno gospodarstvo vobče razvilo v najhujše izkoriščanje in se je ureditev službenih in mezdnih razmer pokazala kot nujna socialna potreba. Sedanje življenje samo prepričuje delavstvo, da je organizacija potrebna, zato pa je pridobivanje članov mnogo lažje nego je bilo pred vojno. Agitacije za strokovne organizacije pa itak tudi vojna mnogo ne ovira. Kar je ovira, je le kriza v nekaterih industrijah in pa izredno majhno število civilnega delavstva. Opazimo pa tudi, da si je delavstvo v zadnjih mesecih zlasti v vojni industriji potom svojih organizacij nekaj izboljšalo svoje mezdne, službene in aprovizacijske razmere, čemur je prav mnogo pripomoglo to, ker so v zadnjem času pričeli delavci in delavke strokovnim organizacijam precej marljivo pristopati.

Krepitev organizacij se tudi znatno pospešuje s tem, če se združijo sorodne stroke, ki imajo sedaj še posebne organizacije, v enotno organizacijo. S to mislijo se bavijo že dolgo časa strokovne organizacije, ki je pravzaprav že dozorela, le da jo je treba še izvesti.

Po vojni bodo naloge strokovnih organizacij še težavnejše nego so bile pred vojno. Druginja ne bo ponehala, mezde bodo skušali podjetniki znižavati, celo pa utegne nastati po vojni gospodarska in industrijska kriza, ki bo zahtevala od delavstva težkega požrtvovanja. In če bo delavstvo hotelo ohraniti to, kar je pridobilo v desetletjih in sedaj med vojno, bo moralo ostati zvesto svoji strokovni organizaciji, pridobiti nove člane in se raslanjati na organizacijo delavstva sploh. Dobo miru mora nastopiti delavstvo z močnimi strokovnimi organizacijami zavednega delavstva!

Spomni se podpornega sklada!

Dve izjavi.

Skoro ob istem času sta podala nemški državni kancler dr. Michaelis in avstro-ogrski minister za zunanje stvari, grof Czernin, daljše izjave pred zastopniki časopisja o stališču napram izjavam v državah sporazuma glede na govor nemškega kanclerja. Povedala sta, da prihajajo poročila iz Pariza in Petrograda, ki dokazujejo, da sta napravili Rusija in Francija tajno pogodbo meseca januarja t. l., ki zagotavlja Franciji one meje, ki jih je imela leta 1790, to je Alzacijo Lotaringijo in še več ozemlja v kotlini Saare in na levem obrežju Rena. Nova Rusija se je protivila tem osvojevalnim načrtom Francije, a je Ribot odklonil zmanjšanje francoskih zahtev. Državni kancler je govoril o mirovnem vprašanju, ki ga je sicer obravnaval bistveno v drugačnem zmislu nego zunanji minister prav ob tistem času na Dunaju.

Kancler je rekel, da je pripravljen dati koncesije, to je, popustiti v zahtevah, vendar pa je izjavil, da zavaja sovražno časopisje javnost v zmoto, če pravi, da je kljub soglasanju z mirovno resolucijo ob njegovem nastopnem govoru v nemškem državnem zboru, naglašal slabo prikrto osvojevalne smotre Nemčije.

To zavajanje javnega mnenja, je dr. Michaelis odločno zavrnil, češ, da je v svojem govoru seveda zahteval, kot predpogoj, da mora tudi nasprotnik opustiti svoje osvojevalne namene in dostavil, da so krivi nadaljevanja svetovne vojne le sovražniki, ki ne odnehajo od svoje osvojevalne politike. Nemško časopisje pravi k tej izjavi, da se je kancler z njo približal mirovni resoluciji, ter da je izjava bistveno bolj jasna nego so bile vse dosedanje izjave.

Vpliv, ki ga je hotel kancler doseči doma, je deloma dosežen, čeprav ni izjava še popolnoma jasna. Izjava pa nikakor ni tako določna, da bi Vsenemcem, konservativcem in velikim industrijcem odtegnila vsakršno nado na osvojevalne namene.

Če primerjamo Czerninov govor z onim državnega kanclerja, pravi nemško vojno časopisje samo, da je Czerninov govor mnogo jasnejši in bolj neprijeten za anekšioniste. Zlasti pravi nemško časopisje, da je govor grofa Czernina nevaren, ker pokazuje slabost. Ni pa vseeno, če kažemo v javnosti silo in moč ali pa slabost. Grof Czernin je zagrešil namreč to, da je v svojem govoru rekel, da hoče Avstrija mir ter da je mir mogoč in sicer je izjavil to, neglede na to ali smatrajo nasprotniki izjavo za slabost ali ne. Nemško vojno časopisje zato nujno svari pred takimi izjavami, češ, da nasprotniki hočejo oropati osrednje države. Tisto časopisje pravi dalje, da imajo centralne države še druge naloge, ne pa samo npravstveno opravičbo.

Nemški državni kancler je prišel na Dunaj v obiske k grofu Czerninu. Nadejati se je, da se je vrnil v Berlin bolj prepričan, da Avstrija hoče mir in se bo v svojem prihodnjem govoru bolj jasno izrekel za mirovno resolucijo v državnem zboru kakor je to storil zadnjič, vsaj pa tako, kakor se je izjavil v soboto grof Czernin, ki je rekel, da se popolnoma strinja z mirovno resolucijo sklenjeno v nemškem državnem zboru.

V Nemčiji imajo torej še močno vojno stranko Vsenemcev konservativcev, in industrijcev, ki noče jasne izjave glede na pripravljenost za mir. Preči torej nevarnost, da se bo nadaljevala vojna še četrto zimo in leta 1918. Prav ugodna prilika je sedaj, da se vse mirovne stranke strnejo ne le pri nas, marveč tudi v državah sporazuma k delu za mir. Potreba miru je vsaj za človeštvo že davno dozorela in res ne razumemo, kako bi mogla peščica velekapitalistov podaljšati vojno, če je razpoloženje za mir ugodno. Jasni smotri, jasne izjave prinesejo tudi jasne izjave v nasprotniških taborih. To načelo mora obveljati in najbrže bo morala k spoznanju tega načela pripomoči v prvi vrsti delavska internacionala.

Konserviranje sadja in zelenjadi.

(Iz predavanja g. Humeka v Ljubljani po Sl. N.)

Konserviranje zelenjadi.

Pri nas se je konserviranje zelenjadi omejevalo večidel le na konserviranje zelja in repe ter je to konserviranje splošno znano.

Zelenjad je v splošnem še manj trpežna kakor sadje, na zelenjadi pa žive popolnoma drugače glivice in tudi trosi, kakor na sadju ter je zato ravnanje pri konserviranju zelenjadi popolnoma drugače. Te glivice so bolj trdožive ter zato pri destiliziranju ne zadostuje toplota 80° C, marveč vse bakterije, ki razkrajajo zelenjad, ne poginejo niti pri 100° C, zlasti velja to o trosih. Dočim glivice na sadju pridelka ne pokvarijo tako, da bi bil zdravju nevaren, glivice na zelenjadi lahko prozročajo tako izpremembo, da je taka konzerva nevarna celo za življenje.

Sušenje zelenjadi.

Najboljši in najcenejši način konserviranja zelenjadi je sušenje. V bistvu se vrši sušenje enako, kakor pri sadju, da s pomočjo toplote in zračnega prepiha vzamemo zelenjadi gotovo množino vode, kar se kljub dejstvu, da vsebuje zelenjad še več vode, kakor sadje, prav lahko izvrši na solncu, nekatere zelenjadi pa moramo sušiti na vročini na štedilniku ali v pečici.

Pri nas so se doslej sušile le kake dišave, majaron, pelin in drugo, zalog zelenjadi za prikuhe pa si do sedaj nismo delali.

Za sušenje nam ni treba nikakih priprav, izborne so lese, dobra je vsaka plošča, pa dober tudi samo papir, da na njem posušimo zelenjad. Kot vir toplote nam služi najboljšo solnce, sušimo pa tudi na štedilniku in v pečici.

Za sušenje pripravna je skoraj vsaka zelenjad, samo seveda ne taka, katere bi bilo treba sušiti ogromne množine, ker se ne izplača delo in trud, tudi glavnatih solat ne bomo sušili. S pridom pa sušimo grah, korenje, kolerabe, fižol, karfižolo, čebulo, peteršil, zeleno, ohrovt, zelje i. dr. Sušimo pa te zelenjadi vsako zase, kar se tudi najbolj priporoča, pozneje pa napravimo iz teh suhih zelenjadi, kakor pač spadajo skupaj, zmesi.

Predno zelenjad sušimo, jo moramo primerno pripraviti, da ostane trpežna in da ne izgubi okusa. Brez pripravljavanja posušena zelenjad dobi namreč okus, kakor slama in je dostikrat neužitna. Za sušenje pa moramo pripraviti zelenjad tako, kakor da bi jo hoteli pripraviti za kuhanje. Zrežemo jo v kose, v ploščice, seveda jih pred vsem dobro očedimo in prav vestno otrebimo. Če bi n. pr. zelja ne pripravili na ta način, bi dobilo slab okus po senu in tudi grenko bi bilo. Ko smo pripravili zelenjad na ta način, kakor da bi jo hoteli rabiti takoj za kuho, jo moramo pariti ali obariti, da se predelajo gotove snovi v zelenjadi. Kadar potem tako pripravljeno in pozneje usušeno zelenjad pripravimo za jed, mora imeti isti okus, kakor sveža zelenjad.

Kako parimo zelenjad? Napačno bi bilo za nekatere zelenjadi, če jih denemo kratkoma v krop, ker bi stem izgubile okus. Zato parimo zelenjad v splošnem v primerno velikem loncu, ki ima na dnu za dva do tri prste visoko vode, ki mora neprestano vreti. V ta lonec obesimo vložek, t. j. pripravo, na kateri hočemo pariti zelenjad. Take vložke dobimo v trgovini, napravimo si jih pa lahko tudi sami, bodisi iz grobe tkanine, bodisi da rabimo za to kako rešeto. Ta vložek pritrdimo na zgornjem robu lonca tako, da se ne dotika vode in ne zmочи. Lahko pa rabimo tudi vložek na stojalu, s primernim gostim dnom, da zelenjad, ki jo parimo, ne pade skozi presledke. Lonec dobro pokrijemo ter naloženo zelenjad parimo v splošnem pet minut, pa tudi lahko deset minut. Ko vzamemo zelenjad iz pare je popolnoma predelana in pripravljena za sušenje. Taka zelenjad mora ohraniti svoj specifični okus kakor sveža zelenjad.

Komur je nerodno napraviti si tak vložek, ta zelenjad tudi lahko dene v krop, kar pa ni tako priporočljivo, ker zelenjad izgubi pri takem pripravljavanju mnogo soli in z njo okus. Samo zelne rastline moramo popariti, oziroma obariti, ker dobe sicer grenak okus. V kropu se puste te zelne rastline tudi pet do deset minut.

Samo dišavno zelenjad kakor peteršil, zeleno, ne smemo niti pariti, niti obariti, ker izgube aromatične snovi.

Grah izluščimo, parimo pet minut in posušimo na solcu. Sušenje gre precej počasi, zato je umestno, če ga sušimo tudi na štedilniku. Od 100 kg graha v stročju dobimo 40 kg zrna in od tega do 9 kg suhega graha.

Korenček operemo, lahko ga ostrgamo, zrežemo na 4 do 5 mm debele krožke, parimo pet do osem minut in posušimo na solcu ali na štedilniku, 100 kg svežega korenjčka da do 13 kg suhega blaga.

Kolerabe se pripravijo ravno tako, olupimo jih in zrežemo na krožke ter parimo 7 do 8 minut. Blago se počasi suši ter da po kvantiteti 7 do 8% svežega blaga.

Stročji fižol se strebi, zreže po dolgem, da se ložje suši, pari deset minut in posuši, kar gre precej počasi, zato tudi na štedilnik! Karfijska se razdeli na majhne, kakor palec velike kose, peclje prekoljemo na štiri dele in parimo šest minut. Blago se rado posuši.

Čebula se olup, zreže povprek, — ne po dolgem, — ter pari 4 do 5 minut.

Zelje, ohrovt, se pripravita enako, kakor bi jih hoteli pripraviti neposredno za kosilo, a jih ne parimo, marveč položimo za 10 minut v krop, odtočimo vodo ter narahlo razprostremo in posušimo.

Špinac navadno ne bomo sušili, ker bi je nam skoraj nič ne ostalo in bi se delo ne izplačalo.

Paradižnike sušimo na ta način, da jih narežemo na krožke ter jih damo brez parenja takoj sušiti.

Shranjujemo zelenjad, ko je dobro posušena, ne toliko da bi se drobila v prah, vendar pa da je prav trda, v redkih vrečah ter obesimo te vreče še za nekaj dni na

solnce, — kar se priporoča tudi za sadje, — da se blago dobro presuši. Potem shranimo suho zelenjad v vrečah na suhem prostoru.

Pri vporabljanju suhe zelenjadi pomnimo, da je je treba za osebo le po kaka 2 dkg. Blago prešnji dan hitro operemo, da odstranimo vsak prah, potem pa namočimo čez noč v neprebilni vodi. Te vode ne smemo odliti, marveč jo pustimo pri zelenjavi, ko se kuha, ker ima v sebi mnogo snovi iz zelenjadi. Tako namočeno zelenjad pripravimo, kakor svežo. (Konec prih.)

Zvišanje preskrbnine za svoje vpoklicanih.

Zakon o preskrbi svojcev vpoklicanih je stopil v veljavo dne 1. avgusta. Izplačevanje višje preskrbnine se prične izplačevati dne 16. avgusta.

Zakon določa za vsakega svojca na Dunaju po 2 K preskrbnine na dan, za večje kraje drugod 1.80 K, za manjše kraje 1.60 K, in sicer po tistem kraju, v katerem je opravičenec stanoval takrat, ko je bil hranitelj vpoklican. Znesek 1.80 K je določen tudi za svojece, ki bivajo na Ogrskem ali v Bosni, za one, ki bivajo v inozemstvu (Nemčija, Svica) pa 2 K. Na Ogrskem tega vprašanja še niso rešili.

Glede zvišane preskrbnine ni treba tistim, ki so dobivali polno preskrbnino, ničesar ukrepati. Tudi če otroci še niso dobili zadnjič zvišane preskrbnine, ki velja od aprila za otroke pod osmim letom, ni treba vlagati nobene prošnje ali zahteve. Zvišane podpore morajo izplačevati plačevalnice brez posebnih vlog. Pri prvem izplačilu po 16. avgustu bodo prejeli opravičenci zvišano preskrbnino. Znesek, ki odpade na čas od 1. do 16. avgusta se izplača pozneje. Pri izplačevanju začetkom tega meseca pobere izplačevalnica plačevalne pole in vsak dobi potrdilo, da je izročil plačevalno polo. Če bi kje ne hoteli dati dotičnega potrdila, naj se odločno zahteva, ker je predpisano. Tisti, ki prejemajo preskrbnino po pošti, naj vpošljejo polo po pošti, pa se jim mora tudi doposlati potrdilo.

Opravičenci, ki stanujejo v svojih hišah in hišne oskrbnice doslej niso prejemale stanarinskega prispevka, odslej ga bodo prejemale kakor drugi najemniki po tujih stanovanjih. Tudi za ta prispevek ni treba posebne vloge.

Drugače je pa s tistimi, ki z vojakom do vpoklica niso živeli v skupnem gospodarstvu. Ti bodo šele pozneje dobili novo preskrbnino. Zakaj dobi mati zvišano preskrbnino pozneje, ker je otrok zunaj doma na reji, res ni jasno. V tem slučaju pa je treba zglasiti opravičenost pri oblasti in zahtevati tudi potrdilo, če se pola odvzame.

Zglasiti se morajo dalje tudi vsi tisti, ki doslej niso prejemali nikakršne preskrbnine, pa imajo po novih določbah pravico, če so bili že zavrženi ali pa ne.

Po novem zakonu gre preskrbnina vsaki soprogi vojaka in vsakemu otroku (zakonskemu in nezakonskemu), čeprav bi vojak pred vpoklicem ne bi bil skrbel za soprogo ali otroka. Dan sklenitve zakona ni merodajen. To pomeni toliko, da je soproga opravičena do preskrbnine, tudi če je imela že pred vojno svoj zaslužek, tudi če je bil ta zaslužek tak, da se sme reči, da žena ni živela ob moževem zaslužku nego ob svojem. Za vsako ženo, za vsakega otroka naj se torej vložijo zahteva.

Preskrbnina pripada tudi neporočenim ženam od 1. avgusta dalje. Izvzete so edino neporočene žene, ki so že pred vojno živele popolnoma ob svojem zaslužku. Vse druge pa, ki dokažejo, da so živele v skupnem gospodarstvu z vojakom že pred vojno pa so opravičene do preskrbnine in naj vložijo zahtevo, oziroma jo priglase s potrebnimi dokazili. V dokaz se navajajo lahko sosedje, priče, sorodniki.

Tisti, ki z vojniki do vpoklica niso živeli v skupnem gospodarstvu, pa so prejemali od njega podporo, imajo pravico do popolne preskrbnine, če je znašala podpora vsaj toliko kakor znaša preskrbnina. Če je bila podpora manjša, dobe manj. Če to, kar je dajal vojak kot podpora staršem ali nezakonskim otrokom, ni dovolj za vzdrževanje, se sme odmeriti preskrbnina tudi višje, posebno če so drugi viri nezadostni, kar treba dokazati. Onemogli starši in nezakonski otroci dobe nekaj preskrbnine tudi če vpoklicanec ne bi bil nič skrbel zanje.

Če starši onemorejo med časom, ko je sin pri vojaki, imajo pravico do preskrbnine tudi tedaj, če jih sin ni podpiral. Dokazati treba, da so starši onemogli in da potrebujejo podporo in bi bili navezani na sina. Pravica do preskrbnine nastopi pa tedaj, če postane mati vojakova vdova med vojaško službo sinovo. Enako imajo tudi pravico do preskrbnine med vojno rojeni nezakonski otroci. Iste pravice imajo tudi svojci aktivnih vojakov kakor svojci rezervistov in črnovojnikov. Izvzeti so le svojci dalje službečih podčastnikov in častnikov.

Katera je trajno nesposobna za delo in je živela sama (torej žena brez otrok ali mati) z vpoklicancem v skupnem gospodinjstvu, ima pravico do dvojne preskrbnine. Za to treba seveda napraviti vlogo in jo podkrepiti z zdravniškim izpričevalom.

Če je bila zahteva zavrnjena, je dopustna pritožba v šestdesetih dneh.

Za presojo dovoljevanja preskrbnine obstoja komisija petih članov za vsak okraj. V komisiji sta dva zastopnika prebivalstva, ki morata biti izbrana iz poklica, ki je najbolj zastopan v okraju. Imena članov komisij se objavijo uradno. Dokler niso imenovane te komisije, bo upravljal odmero dosedanji urad.

Šestdesetletnica južne železnice.

Za avstro-ogrsko državo je Trst najvažnejše trgovsko in edino večje pomorsko mesto. Preko Trsta vodi pot naravnost v inozemstvo in iz inozemstva v državo. Ni torej čudno, če se je Trst razvil do prvega domačega in tudi v inozemstvu do znatnejšega trgovskega mesta. Pomen tega edinega pomorskega tržišča so poznali voditelji avstrijske države od nekdanj in čim je bila izumljena lokomotiva, ki vlačila železno kačo po železniških progah, so kmalu pričeli ukrepati, kako bi zvezali z železnico Trst in Dunaj.

Že leta 1841. so sklenili, zgraditi državno železnico od Dunaja do Trsta. Zasebni kapital se ni upal graditi železnice, ker je bila takrat gospodarska kriza. V tistih letih je bil ministrski predsednik von Bruck, prej trgovec v Trstu, ustanovitelj generalnega ravnateljstva komunikacijskih zavodov, iz katerega se je razvilo pozneje železniško ministrstvo. Von Bruck se je pa kmalu vrnil v Trst in je bil prvi predsednik Avstrijskega Lloydja; pozneje je postal še finančni minister, pa ni bil srečen. Bil je liberalen naprednjak ter je že takrat predlagal cesarju ustanovo za Avstrijo.

Železnica od Dunaja do Glognitza je bila v obratu že leta 1841 in 1842, in sicer je to progo zgradil zasebni kapital. Z nadaljnj progo južne železnice so se hoteli ogniti Alpi na ogrsko stran ter bi bil šel del proge po ogrski zemlji. Ogrski komitati so se pa uprli, ker so se bali, da bi gradili pozneje tudi progo v Bosno in Dalmacijo. Izvolili so potem progo čez Semering. Ogromnih stroškov se je ustrašil zasebni kapital. Zato je država sama gradila najprej progo od Mürzzuschlaga do Gradca (1842 — 1849), 1846 do Celja in leta 1849 kljub tedanji razburkani dobi do Ljubljane. Pričeli so graditi tudi oni del železnice, ki vodi od Glognitza čez Semering v Mürzzuschlag. To progo so delali

pet let pod vodstvom ženialnega inženerja Ghega. Leta 1854, je bila dograjena. Ze leto poprej je država odkupila tudi železnico Dunaj - Glognitz.

Tehniško mojstrsko delo je železnica čez Semering, zlasti velik dvig, predor in zopet pad, a graditeljem je delala še večje težkoče proga od Ljubljane do Trsta. To progo so merili inženjerji od leta 1842, a zedinili se niso. Eni so hoteli graditi železnico skozi Škofjo Loko, po Sorški dolini na Žiri, skozi predor pod Razpotjem pri Spodnji Idriji in potem ob Idriji v Soško dolino, Gorico, Devin in Trst. Drugi so pa zagovarjali progo čez Kras, ki pa prvotno ni imela mnogo zagovornikov.

Leta 1845. je poslal predsednik dvorne kamore, baron Kübeck, inženerja Ghega na jug. Ghega je v treh letih napravil potrebne primerjalne načrte med obema projektiranimi progama. Kraška proga je imela prehud padec pred Trstom, a je bila krajša 45 kilometrov nego prvotni načrt. Proga na Škofjo Loko pa bi bila po Ghegovem načrtu 64 kilometrov krajša, a gradnja bi ovirala in zavlačevala dva kilometra dolgi predor pri Razpotju. Odločili so se končno za kraško progo, ker so jo upali prej dograditi.

Leta 1849. je izšel dotični odlok za gradbo kraške proge. Vodil je gradnjo višji nadzornik Ghega. Semeringovo progo so dogradili v petih letih; kraško pa v osmih. Računali niso na težkoče, ki jih utegnejo naleteti na Ljubljanskem barju. Razmeroma kratko progo preko Ljubljanskega barja so gradili od leta 1850 do 1856. Tla so se vedno zmikala v močvirju. Da so napravili dobro podlago, ki sega okolo 37 metrov pod površino, so porabili 350.000 kubičnih metrov gradiva iz sosednjih kamnolomov. Znamenito stavbeno delo je tudi borovniški železniški most. Zanj so porabili 5 milijonov opek, 33.000 obdelanih kamnov in prav toliko še drugega gradiva. Tudi na tej progji so morali kopat šest predorov, v Trstu pa zasuti del morja, da so napravili prostor za postajo in skladišča. Vsa ta ogromna dela so izvedli v letih 1849 do 1857. Direktor Ghega je nato umrl leta 1860 in mesec pozneje tudi von Bruck.

Kakor smo že omenili, so imeli v Avstriji tedaj slabe finance; zato se je moral umakniti tudi Bruck že pred izbruhom vojne s Francozi in Sardinci leta 1859. Država je prodajala železnice. Tudi južno železnico je prodala za 168 milijonov, dasi jo je stala 335 milijonov goldinarjev, francoskim kapitalističnim skupinam. Država je morala obenem prevzeti jamstvo za obrestovanje. Šele leta 1877 je pričela država zopet odkupovati železnice, a južna železnica se nahaja še danes v rokah francoskih kapitalistov.

Slovesno otvorjena je bila proga južne železnice dne 27. julija 1857.

Domači pregled.

Sporočilo vsem sodrugom! Pritožne komisije so se v pondeljek konstituirale. Uradne ure so v sodni palači II. nadstr. vrata 140 vsak dan od 9. do 12. dopoldne in od 3. do 6. popoldne. Ob nedeljah pa od pol 10. do pol 12. opoldne. Tam se vlagajo ob navedenih urah vse pritožbe. Vsem sodrugom priporočamo, da se obratujejo prej za informacije na **strokovno tajništvo, Šelenburgova ulica 6, I. nadstr.**, kjer dobe vsa potrebna pojasnila. vsako nedeljo od 9. do 11. dopoldne. Zunaj Ljubljane tudi pri svojih strokovnih društvih in zaupnikih, oziroma potom našega uredništva.

Novo vlado sestavljajo zopet v Avstriji. V vladnih krogih že dva meseca študirajo, kako bi sestavili novo vlado. Poklicanih je bilo že več mož, med njimi zlasti Beck. Sedaj je prevzel misijo sestave nove vlade sedanji ministrski predsednik

v. Seidler. Njegov načrt je baje kabinet 17 mož, in sicer šest Slovanov, drugi pa nemški parlamentarci in uradniki. Seidler se pogaja s strankami, ni pa našel soglasne opore nikjer. Računa s tem, da se bodo stranke oklenile take koalicijske vlade, v kateri bi se združile enovrstne politične stranke raznih narodnosti, ki bi pomagale vladi izvesti notranje ustavne reforme in davčna preosnove. Očividno je, da večina, ki bi tako nastala, ne bi bila zanesljiva in tudi ne sposobna izvesti količkaj pomembne reforme. Obljube, ki jih morda vlada daje Poljakom, Čehom, Nemcem in eventualno Jugoslovanom, ne morejo zbuditi splošnega zaupanja, ker imajo te skupine svoje enotne prvotne želje. Razcepitev sedanjih političnih skupin bi pomenjala desorganizacijo temeljne podlage, na kateri bi se dalo izvesti pravičnejše demokratične reforme. Če bo šla avstrijska politika to pot dalje, bomo imeli v Avstriji pač še nadalje dosedanje neznaosne notranje politične razmere, zlasti neprestane medsebojne boje narodov. Načelo demokratizacije je namreč izvedljivo le sporazumno s skupinami, ki jo zahtevajo. Le na tej poti je rešitev iz zmed. V prvi vrsti bi morala Avstro-Ogrska izvesti vzorno demokratizacijo neglede na specialne zahteve Nemcev in Ogrrov, ker je mogoč razvoj narodov le v njej. Med prve pogoje demokratizacije pa spada narodnostna avtonomija, ker se z njo odpravi zatiranje in in preganjanje manjših narodov ter zbuji potreba po skupnem gospodarsko socialnem delu. Enakopravnost državljanov in narodov v državi je predpogoj demokratizacije.

Društven shod kovinarjev na Jese-nicah se bo vršil v nedeljo dne 4. avgusta t. l. ob pol 10. dopoldne v gostilni pri „Jelenu“ na Savi. Ker se bo na shodu razpravljalo o jako važni zadevi, je dolžnost vseh tovarniških delavcev in delavk, da se shoda zanesljivo udeležijo! Odbor.

Na en dan trije zračni napadi na Idrijo. Iz Idrije nam poročajo: Dne 28. julija napravili so sovražni italijanski letalci kar tri zračne napade na Idrijo. Prvi napad se je izvršil ob en četrt na 7. zjutraj in je trajal okrog 25 minut. Deset malih in velikih sovražnih letal je metalo bombe po predmestju, glavno na električno žico in okrog tovarne za živo srebro. Bombe so padale po vrtovih in cestah ter niso povzročile posebne škode. Le kake tri hiše pri sv. Trojici so bile neznatno poškodovane. Drugi napad z enakim številom letal se je izvršil od enčetrt do tričetrt na 12. predpoldne v isti smeri. Vsi trije napadi, posebno pa zadnji je bil pravi pekel streljanja bomb in obrambnih topov. Ljudje so ves dan begali po cestah ter se skrivali po zavetiščih. Boječ se še nočnega napada, so ljudje tavalili po cestah ali pa spali v kletih in drugih skrivališčih. Koliko bomb je pri vseh treh napadih padlo, se najbrže ne bo moglo dognati. Le to je gotovo, da bo dan 28. julija ostal ljudem v nepozabnem spominu. Kakor se je čulo pozneje, so metali bombe tudi po okolici ter poškodovali nekaj hiš in vrtov.

Novi nabori na podstavi Najvišjih sklepov. Mladenci letnikov 1897, 1898 in 1899 pridejo zopet na prebiranje. Zglasiti se morajo med 6. in 11. avgustom pri občinskih uradih oziroma magistratu. Nabori bodo meseca septembra od dne 3. do 23. Kdaj in kam bodo poklicani potrjeni mladenci, izvedo pri prebiranju.

Krompir letošnjega pridelka je zasežen od 1. avgusta 1917 dalje. Krompir za krmo se kontingentira; za krmo je določen le oni krompir, ki ga ljudje ne morejo uživati. Uporaba krompirja v obrtnih žganjekuhih je prepovedana. Dovoljenje za predelavo krompirja na kak drug način izdaja urad za ljudsko prehrano. Pridelovalci krompirja morajo oddati zaseženi krompir vojnemu žitnemu zavodu. Oddaja krompirja, zastoj ali za plačilo, je prepovedana, zato je treba imeti za pošiljanje krompirja posebna transportna dovoljenja. Vsak, kdor je

zasadil s krompirjem več kakor pol hektarja zemljišča mora množino pridelka naznaniti. Krompir se bo oddajal jeseni konsumentom na podlagi kart in v mestih z nad 10 tisoč prebivalci se uvede rajoniranje. Cene za krompir pri pridelovalcu so sledeče: Od 1. do 20. avgusta 40 kron in od 21. avgusta do 5. septembra po 25 kron za meterski stot, od 7. septembra dalje po 15 kron. Kifelčar velja trikrat toliko kakor okrogli krompir.

Za sveže sadje do 50 kg teže ni treba za vožnjo po železnici ali po vozi nikarkršnega prevoznega dovoljenja. Za težje pošiljatve je potrebno posebno dovoljenje.

Sodrug dr. Daszynski se je vrnil iz Stockholma. Izjavil je, da mednarodne konference najbrže ne bo pred septembrom.

Češki socialni demokratje so priredili v nedeljo v Pragi in drugih mestih shode z dnevnim redom: Za mir, za demokratizacijo monarhije in avtonomijo Čehov.

V Galiciji uvedejo začetkom septembra civilno upravo.

Če so delavci lačni, jih militarizirajo. „Marburger-Zeitung“ poroča: Gibanje v mariborskih delavnicah južne železnice in v kurilnici, katerega se je udeleževalo približno 1700 delavcev, se je v ponedeljek zjutraj končalo z militariziranjem delavnic in kurilnice. V soboto popoldne je dospelo določno povelje graškega vojaškega poveljstva, na kar so sklicali počivajoče delavce in jim naznanili militarizacijo obratov. Nato so se razveljavile vse oprostitive vojaškoobveznih delavcev; vojaški obvezanci vrše sedaj svoje delo na svojih dosedanjih mestih kot vojaki, ravnatako črnovojniški obvezanci. Vse dosedanje mezde (vključno prej dovoljenih izboljšav) se bodo izplačevale slej ko prej in oba obrata se postavita pod poveljstvo novega vojaškega poveljnika. — Gibanje mariborskih železničarjev je nastalo najbolj zaradi slabe prehrane.

Novo, uradnim potom izdane vojne dopisnice. Od 1. avgusta t. l. nadalje so dopustne v prometu k armadi na bojišču samo nove iz sivega papirja izgotovljene vojne dopisnice, dočim so za promet od armade na bojišču še nadalje veljavne sedanje iz rosa-papirja narejene vojne dopisnice. Zasebnim potom izdane vojne dopisnice so le tedaj dopustne, če so uradno izdanim dopisnicam tako glede na barvo kakor glede na besedilo popolnoma enake. Vojne dopisnice, ki ne ustrezajo tem določbam, so izključene iz poštnega prometa.

Več tobaka obljubujejo. Letina za tobak je bila slaba. Zato so omejili izdelovanje tobaknih izdelkov. Sedaj pa, ker tudi letos ne bo preveč tobaka, ga uprava namerava jeseni prihraniti nekaj več za civilno prebivalstvo. To v tolažbo tistim, ki se radi naslanjajo s tobakom, dasi ni koristen zdravju.

Nova prebiranja se bodo vršila tudi na Ogrskem avgusta meseca za letnike 1897, 1898 in 1899.

Nadomestilo za moko. Iz Gradca poročajo: Posestnik Andrej Pugl v Gostingu je iznašel novo postopanje, da se omeji poraba krušnega žita. Zmlete hruške naj se primešavajo moki. Poizkusi so pokazali, da je kruh s tako primesjo izredno dober in okusen. Vodja prehranjevalnega urada na Gorenje Avstrijskem je na posvetovanju pri deželnem predsedstvu povedal, da je dobil prehranjevalni urad natančno poročilo, kako bi se dobile hruške, nakar je priporočal urad to postopanje vsem deželnim vladam. Ni pa še načrtov za nakup, sušenje in nadaljno gospodarstvo. Deželna vlada je naročila, naj se pokupijo hruške v velikih množinah, da se napravijo poizkusi.

„Proletarci vseh dežel
združite se!“

Svetovni pregled.

Svetovna vojna. Boji se nadaljujejo kakor bi se bila svetovna vojna šele nedavno pričela. O miru se mnogo piše, a vojna divja z enako strastjo dalje. Če opazujemo to krvavo vrvenje, se nam zdi kakor bi se bila zarotila neka tajna sila proti človeštvu, ki absolutno gospodari nad njegovim razumom in njegovo voljo. Vsi dokazi učenjakov, parlamentarcev in vojaških strokovnjakov, izjave, da je vsak dan daljne vojne le v škodo, ne izda nič. Tajne sile ne odnehajo. — Na bojiščih so bili največji boji v Galiciji, kjer so avstrijske in nemške čete zopet zasedle skoro vso Galicijo in del Bukovine. Na enem mestu so prekoračile rusko mejo. Pri teh operacijah so Nemci zajeli okoli 20 topov, Avstrijci pa nad 2000. Umikanje Rusov iz Bukovine se nadaljuje; avstrijske čete imajo do Černovic še dan hoda in če zavzamejo Černovice, bo v nevarnosti vsa rusko-rumunska bojna črta v Moldaviji. — Poročila iz dežel sporazuma pravijo, da namerava sporazum opustiti operacije na Balkanu. Grof Czernin in nemški cesar sta trdila te dni, da čakajo centralne države še hudi in krvavi boji. Ti izjavi merita najbrže na Flandrsko bojišče, kjer so pričeli Angleži zopet napadati. Mogoče je pa tudi, da poizkusijo Italijani zopet svojo srečo. Trenutek se zdi sporazumu ugoden zaradi tega, ker utegne razbremeniti rusko vojsko, ki se nahaja še vedno v krizi. — V tej svetovni vojni so izgubili nasprotniki 268 bojnih ladij (Angleži 162). V tretjem letu med njimi 1 dridnot, 8 bojnih ladij, 2 oklopni križarki, 1 topničarko in 8 malih križark. Letal in zrakoplovov je bilo uničenih od 1. avgusta 1914 do 30. julija 1917 2298 sovražnih in 683 nemških, dalje 186 privezanih opazovalnih zrakoplovov in 3 vodljivi zrakoplovi. Samo izguba letal in zrakoplovov znaša nad tričetrt milijarde škode. — Z ostalih bojišč ni pomembnejših poročil.

Štokholmska konferenca naj bi se po predlogu Američanov pričela že 22. avgusta. Ruski delegati so bili na Angleškem, da se posvetujejo s tamkajšnjimi delavskimi zastopniki. Zedinili so se popolnoma in se Angleži pridružujejo nameravani konferenci. Značilno za mirovno gibanje je, da korespondenčni biroji razširjajo večinoma le hujskajoče vesti, kar se vrši sigurno pod vplivom kapitalizma, a le malo ali prav površno poročajo o mirovnih manifestacijah in mirovnem gibanju v državah sporazuma. Tudi francoski in italijanski socialisti so se izrekli končno za štokholmsko konferenco s pridržkom na predlog Angležev, da prirede prej še posebno konferenco alirancev, na

kateri bo zastopan ruski delavski in vojaški svet s svetovalnim glasom. Zaraditega bodo vendar najbrže morali mirovno splošno konferenco preložiti na začetek septembra.

Sedmo vojno posojilo razpišejo v Nemčiji.

Aretacije v Varšavi. N. Z. Z. poroča iz Krakova, da so nemške vlasti izvršile v pretečenih dneh mnogo hišnih preiskav; pri tej priliki je bilo aretiranih okoli 30 oseb. Največ preiskav se je izvršilo pri političnih levicah, v tiskarni socialističnega lista „Jednosc Robotnicza“ in v tiskarni dnevnika „Kurjer Polski“. Preiskave so izvršili istočasno v raznih delih mesta. Med drugimi so bili aretirani nekdanji legijski častnik Slawek, uradnik provizoričnega državnega sveta Jedzejewicz, urednik „Nowe Gazete“ Piotr Gozecki in politik Downarowicz. Več aretirancev so spravili v Varšavsko citadelo, ki je služila ruski vladi kot najstrožji zapor za politične zločince.

Čisti dobiček znaša petnajst in pol milijonov! Jeklarska zveza v Bohumu je napravila po odpisu za vojni davek v letu 1916-17 dobička 22 milijonov devet sto tisoč. Pet in eno tretjino odpišejo, dva milijona vpišejo za posebne zadeve, tri in pol milijonov preneso na nov račun in 15 in pol milijonov razdele med delničarje. Vojni časi — zlati časi!

Dogodki na Ruskem. Lenina so aretirali na Finskem. — „Ruskoje Volja“ poroča, da proglasi začasna vlada s 1. avgustom republiko.

V Rusiji trajajo notranji nemiri dalje. Posvetujejo se o sestavi nove vlade in zlasti hočejo kadeti zopet zavzeti važnejša mesta v vladi in sicer na škodo socialistov. Kadeti so nepogojni pristaši nadaljevanja vojne in zahtevajo, da se vse socialne reforme odgode do sklicanja ustavnega zbora. Vlada je ustavila mnogo časopisov, ki pospešujejo anarhijo v državi. Zaprte so vse meje in Kerenjski namerava s silo vzdržati notranji mir. Vsi ti pojavi, če so resnični, pomenijo za Rusijo reakcijo, ki se ji bo morala ruska revolucija odločno upreti, če ne mara prepuštili velikih pridobitev slepi usodi bodočega razvoja.

Pod orožje je vpoklicala Amerika že 9,500 000 mož.

Japonci v Mandžuriji. Preko Stokholma poročajo, da je Japonska zasedla Mandžurijo.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavozo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za .. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ..

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopu Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju,	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Tretnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stoj in franko.